ओरुम्

श्री जय हंसनिर्वाणः

उपदेशामृत

स्वामी लक्षानंदजी विरचितः

(जिसको)

श्रीमती चंपाबाई ने छपवाय के प्रगट किया !

(रहीश डीसाकेम्प बनास कांठा)

१०००　　वि० सं० १९९९　　मु –०–०

ओरुम्

श्री जय हंसनिर्वाणः

उपदेशामृत

स्वामी लक्षानंदजी विरचितः

(जिसको)

श्रीमती चंपाबाई ने छपवाय के प्रगट किया !

(रहीश डीसाकेम्प बनास कांठा)

प्र० १००० वि० सं० १९९४ मु -०-०

! પ્રસ્તાવના !

શ્રી સદ્‌ગુરૂ સ્વામી લક્ષાનંદજી ડીસા કેમ્પ પધાર્યા ત્યારે સ્વ હસ્તલિખિત પુસ્તકનું વ્યાખ્યાન કર્યું ! ત્યારે સર્વ સત્સગીઓએ કહ્યું સ્વામીજી, એ તો કાવ્ય અમોને બહૂજ રસિક લાગે છે ત્યારે યંત્રમાં છપાવીને પ્રગટ કરી હોય, તો અમારા જેવા, જિજ્ઞાસુઓને બહૂજ લભ થાય ! ત્યારે સ્વામીજીએ કહ્યું એ તો ઠીક વાત છે, માટે આજ કાલના સમયમાં નીતિ, ધર્મ તથા જ્ઞાનોપદેશ વિષય વિદ્વાન કવિ જનોના બહૂજ ગ્રંથો બનાવેલા છે। તેમના અભ્યાસ વડે પાઠકગણુ। પરમ શાન્તિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે, એમની આપણે શી ચિન્તા ! ત્યારે શ્રીમતી ચંપાબાઇએ કહ્યું। નહીં નહીં ! સ્વામીજી આવું તો નજ બને, કારણુ ! આપ જેવા સંત મહાત્માઓએ આવા નીતિ, ધર્મ તથા જ્ઞાનોપદેશનું દિવસોદિવસ પ્રચાર ન કર્યું હોત તો, આજ આ ભારતવર્ષમાં હિંદુધર્મનું નામનિશાન પણુ જોવામાં આવત નહી। તે માટે આપશ્રી, એ લઘુ પુસ્તિકા છપાવો। અગર તેનું લાગતું ખર્ચ ભરવા માટે હું તૈયાર છું। એવી રીતે. મુ. ડીસા કેમ્પ બનાસ ! જિ. પાલનપુરના રહીશ બ્રહ્મકુમારી શ્રીમતી ચંપાબાઈના દ્રવ્ય સહાયતાથી (ઉપદેશામૃત) છપાવી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે। અંતઃપ્રિય પાઠકોને મારી પ્રાર્થના છે કે શ્રી સ્વામીજીના અમૃતમય કાવ્યબોધના ગુણુગ્રાહી બનશો।

લી. સોમારામ વિદ્યાર્થી.
અમદાવાદ.

। स्वामी श्रद्धानन्दजी ।

उपदेशामृत

महेश्वरं नमस्कृत्य शैलजागण नायकम् ।
गुरूं च परमात्मानं भजे संसार तारणम् ॥

ઇંદવ છંદ

(૧)

ચંદ્રપ્રભા મુખ ભામિનિ સુન્દર, જાનુ ભુજા લગ લંબી પરી હૈ,
દૈવ વધુ નિત ગાન કરે સબ, મન્દિર રાગસુ રંગ ભરી હૈ.
રાજ સમાજ ખરે કર જોરત, જાબલ તે સુર રાજ ડરી હૈ,
કાહુ ભયો ઇતનેં જુમિલે લક્ષ, જો જગદીશ ભજ્યો ન હરી હૈ.

(૨)

દેહ સરૂપ જુ સુન્દર ભૂષણ, અંગ સુ અંગ અનુપ ધરી હ,
તૈસહિ ભામિનિ સુન્દર આનન, દેખ રતી મન મોહ પરી હૈ.
કિંકરિ કિંકર સાદર સેવત, સમ્પત ભૌન અનેક ભરી હૈ,
કાહુ ભયો ઇતનેં જુમિલે લક્ષ, જો જગદીશ ભજ્યો ન હરી હૈ.

(૩)

આલસ મેં વય બાલ ગઈ પુનિ, આલસ યોવન રાજ ગમાયો,
આલસ મેં દિન રૈન બિહાઈ જુ, આલસ મેં હરિ નામ ન ગાયો.
આલસ મેં ઉમરા'જુ ગઇ સબ, આલસ ત્યાગ ન ઈશ્વર ધ્યાયો,
લક્ષ કહે નર દેહ ધરી, અબ આલસ ત્યાગન કો દિન આયો.

(૪)

ઝુઠ કી મૂંઠ ભરી નર પામર, રામ રમા પતિ નામ ભુલાનો,
માત પિતા સુત નારી સહોદર, દેખ પ્રપંચ તુ કયોં લલચાનો.

લાલ અમોલ લુટાય દઈ નર, હાંસિલ એક કિયો નહિ આનો,
લક્ષ કહે અફસોસ અહે મમ, દેહુ અમોલ કો તોલ ન જાનો.

(૫)

યોવન કે દિન બીત ચલે અય, છાય જરા જબ શીશ તું મારે,
માતરુ તાતરુ સાથિ સહોદર, દેખ સ્વાર્થ હીન સિધારે.
સંત સદા ઉપદેશ સુનાવત કયોં, નહિ ચેતત મૂઢ ગિવારે,
લક્ષ કહે નર દેહ મિલિ અબ, નાવ કરો ભવસાગર પારે.

(૬)

સુન્દર દેહ દઈ જિન ઐસહિ, તા હરિ કે ગુન કયોં નહિ ગાવે,
જા દિન બોલ કિયે ગર્ભમેં નર, વા દિન કો કસ ભાન ભુલાવે.
સંગત સંત સુધા રસ કે સમ, ભોગ હલાહલ કયોં ફલ ખાવે,
લક્ષ કહે સત માન શિક્ષા મમ, એસહિ દેહ પુનાકિત પાવે.

(૭)

કામિનિ સંગ ભયો નર કામિન, દામનિ રૂપ નહીં જગ જાનેં,
ગાગર કીસ પર્યો જિમ ફંદન, બંધન નાહીજુ બંધન માને.
આપન રૂપ લખે નહી પામર, કાલ ખડા શિર સંકન આનેં,
લક્ષ કહે સત માન શિક્ષા નર, સંત તુઝે સમઝાવત છાને.

(૮)

યે દિલ મેં દિલદાર બસે હરી, કયોં નહિ ખોજ કરે દિલ અંદર,
ફાસ ગયો વિષયા સુખ મૂરખ, મૂઠ ભરી જિમ ગાગર બંદર.
લક્ષ કહે દૃઢ જાલ પર્યો શઠ, હોય ગઈ ગતિ સાંપ ચચુંદર,
જો જગદીશ જપે પ્રભુ પાવન, પાર કરે મન મોહન સુન્દર.

(૯)

જાગ મુસાફિર સોય રહા કિમ, કાલ કરૂર ફિરે તુઝ નેરે,
કી જગ મેં મગ ભૂલ ગયો નર, કી શિર આગઇ ચક્કર તેરે,
હો હોશિયાર ચલો મગ ભીતર, આગઈ નીંદ તબી ઠગ હે રે,
લક્ષ કહે અબ ચેત તું મૂરખ, સત્ય કહૂં પક્ષ પાતન મેરે.

૧૦

સવૈયા છંદ

સરિતા ઢિગ તીર પે દ્રુમખડી, ઝપાટ સરયુ દઈ કે દઈ હૈ,
ઘડિયાલ પરી સુઈ ઘુમ રહી, બારૂ કી ટેમ ભઈ કે ભઈ હૈ.
બંદુક કી કલ ખેંચ લઈ તબ, ગોલી નિશાન ગઇ કે ગઈ હૈ,
તૈસહી કાલ અચાનક સુન્દર, દેહયે લક્ષ લઈ કે લઇ હૈ.

(૧૧)

ઝુલના છંદ

કમલા પતિ કો ગુન ગાન કરો, નહી ઓરનકો ગુન ગાવનોજી,
સત સંગ જુકં પ્રવાહ ચલે, નહિ આન સલિલ નહાવનોજી,
હરિ નામ સુધા રસ પાન કીજે, નવિષે જુ હલાહલ ખાવનોજી,
શુદ્ધ બૈઠ ઈકંત વિચાર કીજે, નહિ ઝુઠ ગપષ્ટ ચલાવનોજી.

(૧૨)

માલતી છંદ

ભજો હરિ નામ સરે સબ કામ, યહી જગસાર સુનો નરનાર,
ધરો હરિ ધ્યાન તજો અભિમાન, યહી જગસાર સુનો નરનાર.
કરો સત સંગ શ્રદ્ધાય ઉમંગ, યહી જગસાર સુનો નરનાર,
અહો ગુરૂ ટેક ધરો સુવિવેક, યહી જગસાર સુનો નરનાર.

(૧૩)

મનોહર છંદ

પાયો હૈ મનુષ દેહ, આયો અવસર એહ,
રસ રામ નામ લેહ, કાય કો ભૂલાય હૈ.
સંસાર કો સુખ કૈસો, દામિનિ દમક જૈસો,
તાકે માંહી નર એસો, ફૂલ ફૂલાય હૈ.
ગુન જગદીશ ગાન તજ જગે કે તોફાન.
પુર્વ કો આન ભાન, લાલ ક્યોં લુટાય હૈ,
લક્ષાનંદ કહે નર' હરિ કો ભજન કર.
તીર લગી નાવઅબ' કાય કો ડુબાય હૈ.

૧૪

અહો પરદેશી પ્યારે' અસલ વતન છોડ.
ઈન દેશ માંહી અબ' બનજ કો આયો હૈ,
ઠગન કી નગરી મે'' દેખ તુતો પ્રાસિ ગયો.
હાં સિલન કિયો ધન' ગાંઠ કો ગમાયો હૈ,
અજ હુ વિચાર તેરે' દિલ મેં ન હોવત હૈ.
દગાબાજી માહિંસબ' માલ કો લુટાયો હૈ?
કહે લક્ષાનંદ ઐસી પુંજી પાએ હારિ ગયો.
સયાને કીબાત ડુબી, મૂરખ કહાયો હૈ.

(૧૫)

કરલે સુકૃત કછું, આયો અવસર એહ હૈ,
ગયો અવસર ચુક, ફિર પછ તાયગો.
દેખરે દિવાને નર, બાપ દાદે જેસે ગયે,

તેસી ગતી તેરી જબ, કાલ નેરો આયગો.
પાયો હૈ હીરો અમોલ, કાહે ખોત કૌડી તોલ,
મુખ હરિ નામ બોલ, નાહિ દુખ પાયગો.
લક્ષાનંદ કહે યાર, ઉપદેશ ઉરધાર,
હોય જલયાન પાર. ના તો કાલ ખાયગો.

(૧૬)

વિદ્યા તપો દાન જાહિ, સુશીલ સુધર્મ નાહિં,
વેતો નર જગ માહી પશુ જ્યો પ્રમાનિયે.
અહો! પ્રિય સખામોરા, કહનાન બને તોરા.
મનુષ્ય સે અધિક વે, પશુ જગ જાનિયે,
બાધન કી ખાલ યોગી તપિનકે મનબસે.
મૃગન કી ખાલ બહૂ મુનિ મન માનિયે,
કહત હે લક્ષાનંદ ભગવાન ભજે બિન.
નર તેરી ખાલ કહો, કૌન કામ આનિયે,

(૧૭)

રમણી કે રાગ માહિ, ગાફિલ કયોં હોય રહ્યો.
એક દિન જાવનો વિચારી, ઉર જોયરે,
મત મગરૂર નર, જાવનો જરૂર તો કું.
આઈ બેર જાગ અબ, હુશિયાર હોય રે,
પ્રમાણિક ગ્રંથ ન મેં, સુનત હૈ એસી ગાથા.
પ્રિય વૃત પ્રથુ જૈસે, ચલે ગયે વોય રે,
લક્ષાનંદ કહે જરા ઉરમેં વીચાર યાર.
તેરી મેરી ગિનતીકી બાત નહીં કોયરે'

(૧૮)

કર સત સંગ નર, આયો શુભ અવસર.
ટિકિટ રહે ગી કર, ગાડી છુટ જાયગી,
ગાયલે ગોવિંદ નામ, કરલે સુકૃત કામ.
માત પીતુ સુત વામ, અંત નહીં આયગી,
કાહે ભયો દેખ રાજી, સંસાર સિને માબાજી.
કાયમકી હે રિવાજી, દેખત દુરાયગી.
લક્ષાનંદ માન મોર, શીરપર કાલ શોર,
ફીર કહા ચલે જોર, બેર બીત જાયગી.

(૧૯)

પ્રાણી સત સંગ કર, સુકૃતકે પંથ પર,
સત શિક્ષા મેરી ઉર, આન આન આન રે
ભોગન કી આશા છોડ, વિષયનતે મન મોડ,
શ્રેય પંથ બીચ જોડ તાનતાન તાન રે.
તજ મોહ મદ માન, ક્રોધ કુમતી અજ્ઞાન
જગદીસ ભગવાન, જાન જાન જાન રે,
તોડ અવિદ્યા કી પાશ, બન જગ સેં ઉદાસ.
કહે લક્ષાનંદ ખાસ, માન માન માન રે,

(૨૦)

સંસારકે માહિં સુખ, વિવિધ પ્રકાર ભરે.
સંતોષન પરે સુખ, ઓર કોઉ જાનિયે.
વિદ્યાજેસો ધન નાહી, બુદ્ધિ જેસો બલ નાહિ,

શાંચ જેસા તપ કોઉ, વેદ મેં ન ગાનીયે.
પરકાશ જ્ઞાન સોન, રસ રામ નામ સોન,
કામ સોન વૈરી કોઉ, પરમ પ્રમાનીયે.
ગુરૂ જેસો દેવ કોઉ, જગ મેં ન દેખિયત,
લક્ષાનંદ નાવ સત સંગન સમાનીયે.

(૨૧)

દુરી જન લોક લજ્જા વાન કો સિથીલ કહે,
પવિત્ર પાખંડી સૂર, નીર્દઈ લખાયો હે.
દંભી વ્રત ધારિન કો, ખસી બ્રહ્મ ચારીન કો,
મૂક મોન વારિન કો, પ્રિય દિન ગાયો હે.
વક્તા કો વાતુલ કહે, શાંત કો આલસી લહે,
સુધે કો મૂરખ ક્ષમી, કાદર કહાયો હૈ.
લક્ષ એસો ગુન નાહી, દીસે ગુનવાન માહી,
દુરિજન દુષ્ટ જાહી, દોષ ન લગાયો હે.

(૨૨)

* કુંડલિયા છંદ *

નૈયા ચઢ સત સંગ કી, હો જા ભવ જલ પાર,
ઉતમ એ તનુ પાય કે, ગાફિલ હો મત હાર.
ગાફિલ હો મત હાર તોડ અવિદ્યા કી ગાગર,
બડે રાજ મહારાજ, ડુબ ગયે ભવજલ સાગર.
કહે જન લક્ષાનંદ, તાકત કયા તેરી ભૈયા,
જો ચાહે કલ્યાણુ બૈઠ, સત સંગ કી નૈયા.

(૨૩)

પ્રીત તોડ સંસાર સેં, કર સંતન કો સંગ,
જીવન મિથ્યા જાનકે, ધાર ભક્તિ કો અંગ.
ધાર ભક્તિ કો અંગ, રંગશ્રદ્ધા કો લગાઇએ.
પ્રેમ નાવ પર બૈઠ, નૈયા કો પાર લે જાઈએ.
લક્ષા નંદ ગુરૂ પાસ, સીખ લે ભજન કી રીત,
કર સંતન કો સંગ, તોડ સંસારસે પ્રીત.

(૨૪)

સાધુ સંગ પતંગ સમ, કરે જ્ઞાન ઉજીયાર,
ઉત્તમ બોધ બતાય કે, કરે જુ ભવ જલ પાર.
કરે જુ ભવ જલપાર, શાન્ત સ્વરૂપ લખાવે,
ભેદ ભરમ કો છેદ, વેદ કી રાહ બતાવે.
કહે જન લક્ષાનંદ, જગત હે જલધિ અગાધૂ,
તિરનેં કી જો ચાહ; નિરંતર કર સંગ સાધૂ.

(૨૫)

સાધુ સંગ પારસમણિ, કરે જો સ્પર્શ જાય,
નામ રૂપ પલટાય કે, આપન તૈસો બનાય.
આપન તૈસો બનાય, લગાવે સુન્દર રંગા,
કર્મ જાલ કો છેદ, કરે જ્યોં પાવન ગંગા.
કહે જન લક્ષાનંદ, અવિદ્યા કૃત જગ બાધ,
ચલા ચલી સબ ખેલ, અચલ હે સંગત સાધૂ.

(૨૬)

સંગત કર ગુરૂ સંતકી, ભુલ દેહ કો ભાન,
દુર મતિ દુર હટાય દે, જોનિજ ચાહે કલ્યાન.
જો નિજ ચાહે કલ્યાન, છોડ અપની ચતુરાઈ,
ગુરૂ બતાવે રાહ, ચલો ઉસી રાહ પે ભાઈ.
કહે જન લક્ષાનંદ, બૈઠિયે ભક્તિ પંગત,
જો ચાહે કલ્યાન, સંત ગુરૂ કી કર સંગત.

(૨૭)

ખાલી ઉમરા જાત હૈ, હરિ ભજન સે હીન,
ઉત્તમ એ તનુપાય કે, મત હો વિષયાધીન.
મત હો વિષયાધીન, વાસ જગમેં દો દિનકો,
સર્વ ઝુઠ હૈ જાલ અંત મેં કોઉ ન કીનકો.
કહે જન લક્ષાનંદ, હોત તન ઈક દિન લાલી,
હરિ ભજનસે હીન, જાત હૈ ઉમરા ખાલી.

(૨૮)

જૂતે પહરે જિસમ કે, ખાસા મલમલ પાટ,
કરત ઐસ આરામનિત, લેટન સુર્વન ખાટ.
લેટન સુવર્ન ખાટ, ઠાટ બન્યો હૈ ભારી,
ખાતે હવા હમેશ સુંદર મહલ અટારી.
કહે જન લક્ષાનંદ, અંતમેં કોઉન છુતે,
ભૂલ જાય સબ ભાન, કાલ કે પડે જબ જુતે.

(૨૯)

પ્યારે દેખ વિચારકે, સબ મતલબ કે યાર,
અપને સ્વાર્થ કે લિયે, પ્રીતમ કરતે પ્યાર,
પ્રીતમ કરતે પ્યાર, માત પિતુ ભામિનિ ભાઇ,
પરમાર્થ નહી લેશ, સ્વાર્થ કી બની સગાઇ.
કહે જન લક્ષાનંદ, આશ તજ હો જગ ન્યારે,
સબ મતલબ કે યાર, દેખ લે દિલમે પ્યારે.

(૩૦)

અંધા કાહે હો ગયા, મોહ જાલ કે ફંદ,
શૂલ રૂપ સંસારમેં, કયોં માને આનંદ.
કયોં માનેં આનંદ, જાન જગદીશ મુરારી,
યહી બડા હે સાર, શ્રુતિ સંત કહે પુકારી.
કહે જન લક્ષા નંદ, કીર જયોં કૈસે બંધા,
મોહ જાલ કે ફંદ, હો ગયા કાહે અંધા.

(૩૧)

મોહન સે મિલના તુઝે, એસી યુક્તિ ઠાન,
પકડ પંથ સત સંગ કો, છોડ દેહ અભિમાન.
છોડ દેહ અભિમાન, મૈતરી સબસે કીજે,
ધાર પ્રેમ કો અંગ લૌકિક ધ્યાન ન દીજે,
કહે જન લક્ષાનંદ, વાસના મન કી સોહન.
એસી યુક્તિ ઠાન, મિલે તબ તુઝ કો મોહન,

(૩૨)

હીરો આયો હાથ મેં, કયોં ભુલે જગદીસ,
ફાસ ગયો મોહ ફંદ મેં, જૈસે ગાગર કીશ.
જૈસે ગાગર કીશ, ઈશ કો રૂપ ન જાને,
બડી ગજબ કી બાત જરાતું શંક ન આનેં.
કહે જન લક્ષાનંદ, લેય સતસંગ સમીરો,
કાહે જાત હે ભુલ, નામ હરી સુંદર હીરો.

(૩૩)

જ્ઞાની સતગુરૂ કી જિયે, જો ભકિત કી ચાહ,
કર શ્રદ્ધા ગુરૂ સંતમેં, પકડ પ્રેમ કી રાહ.
પકડ પ્રેમ કી રાહ, કર્મ ઉપાસન કીજે,
આચાર્ય ઉપદેશ, તાહી કો દૃઢ કર લીજે.
ઈન કર્મોસે હીન, ભક્તિ નહિ બડી તોફાની,
જો ચાહે કલ્યાણ, કીજીએ સત ગુરૂ જ્ઞાની,

(૩૪)

જૂપ માંસ મધુપાન જુ, હિંસા ચોરી વામ,
ઈન વ્યસન સેં બાચનોં, યહી મનુષ કો કામ.
યહી મનુષકો કામ, ઇશ્વર કી ભક્તિ કીજે,
નિત પ્રતિ સત સંગ, ધર્મ કે અંગ ધરી જે,
કહે જન લક્ષાનંદ, યહી હે વેદ કી વાની.
ત્યાગ સંગ્રહસે હીન, મનુષ્ય કી ઝુઠ કહાની.

(૩૫)

સાગર મેં ડુબકી દઈ, મુક્તા કેરે કાજ,
મુક્તા કર લાગે નહી, અપના જાન અભાગ.
અપના જાન અભાગ, મિલે ન ઉદધી હીરા,
કરે કોટી ઉપાય નિશિદિન સોધત નીરા.
કહે જન લક્ષાનંદ, સુનોજી સજન નાગર,
હીરા ન આવે હાથ, દોષ કાહે કહો સાગર.

(૩૬)

પાની લેય ગુલાબ કો, સાબૂનખશબૂ દાર,
કોયલોં કો ભિગોય કે, ધોવે સો સો બાર.
ધોવે સો સો બાર, સાફ કબહૂ ના હોવે,
મહિનત પરે જુ માથ, ગાંઠ કો સાબૂ ખોવે.
મૂરખ ત્યોં ઉપદેશ, કહે લક્ષાનંદ બાની,
કોયલા હોય ન સાફ, બિગારે સોમન પાની.

[૩૭]

અજ્ઞાન પેચ મેં પર ગયા, બ્રહ્મ કહે મેં જીવ
જયોં સિંહ સંસ્કાર તે, ભયા ગધા ધો બીવ.
ભયા ગધા ધો બીવ, રૂપ જનિ આપન જોવે,
હો ગયા હરી અનાથ રજત કે કપડે ઢોવે.
કહે જન લક્ષાનંદ, જડતાતે ભુલ્યો ભાન;
બ્રહ્મ કહે મેં જીવ, પર્યો હૈ પેચ અજ્ઞાન,

(૩૮)

જ્ઞાની કી ગતિ ઔર હૈ જાની કછુ ન જાય
બ્રહ્માનંદ કી મોજ મેં, આઠો પહર સદાય,
આઠો પહર સદાય, જગત સેં હંસે બોલે.
જાને સ્વપ્ન સમાન, અંતર જુ રહે અડોલે.
તાંકે મન કીબાત, જાન હૈ કે સે અજાની,
લક્ષાનંદ ગંભીર અલૌકિક હૈ ગતી જ્ઞાનિ.

(૩૯)

હોન હાર બલવાન હૈ મિટતી નહી કદાય,
રામ કૃષ્ણ ભગવાન કે, બની જુ શિર પર આય
બની જુશિર પર આય, રઘુવર બન કો સિધારે.
કૃષ્ણ મરે વેતીર, શાપ દુરવાસા ઉચારે,
કહે જન લક્ષાનંદ, સત્ય હૈ બાત હમારી.
મિટતી નહી કદાચ પ્રબલ હૈ હોને હારી,

(૪૦)

દોહા છંદ

પાયા જન્મ અમોલ હૈ, ગાફિલ હો મત હાર.
ફિર અવસર યે નામીલે, કોટી યતન હજાર,

(૪૧)

સરાય મેં કયું સો રહા, જાગ મુસાફિર ચેત.
મોહ નીંદ કો ત્યાગ દે, ચિડિયાં ખા રહી ખેત,
જાનાહૈ રહના નહી, કાયમ નહી ઠિકાના,
એસા નિશ્ચય ધાર કે, કર સત સંગ દિવાના.

(૪૨)

ભવ સાગર કી ધાર મેં, ડુબ રહી હૈ નૈયા,
તો કું જાના પાર હૈ, તો કર સત સંગ લૈયા

(૪૩)

હરી ભજન લવલીન હો, મિથ્યા જગ કો જાન
શ્રદ્ધા કર ગુરૂ સંત મેં, જો નિજ ચાહે કલ્યાણ.

(૪૪)

ભક્તિકા અધીકાર હૈ ઉંચ નીચ નર વામ,
રામ કથા મેં યું કહા, ગીતા મેં ધન શ્યામ.

(૪૫ (

પુરુષાર્થ બલવાન હૈ. કરતે રહો સદાય,
લઘુ પંછી પુરુષાર્થ સેં, સાગર દિયો સુકાય.

(૪૬)

સુકૃત કરના સો કરલો, ઈસ જનમ મેં આય
અબ જો ચુકે દાવ કો, પીછે બહુ પછતાય.

(૪૮)

જન્મ મરણ ભયના ટરે, હોય ન દુઃખ કો અંત;
ખેદ પારજી હોત તબ, જ્ઞાની મીલે ગુરૂ સંત.

(૪૯)

બાર બારમેં કયા કહું, છોડ કર્મ નર મંદ,
કાલ બલી શીર ઉપર તેરે, ગર્જત લક્ષાનંદ.

(૫૦)

જાના હૈ રહના નહી, કર પ્યારે સત સંગ,
પલ પલ આયુ જાત હૈ, જૈસે તોય તરંગ.

(૫૧)
ચાહે માલવે જાવસે, ચાહે જાય કાશમીર,
કાલ કબૂ છોડે નહીં કહા રંક રણધીર.

(૫૨)
બડે વિચિત્ર રાજ થે ખુબ લડાતે ખ્યાલ,
કાલ ગતી એસી કરી, જૈસે મેંડક વ્યાલ.

(૫૩)
બાલ જાય હુ ખ્યાલ મેં, યોવન કામ કે શોર,
વૃદ્ધ મેં માલા કર ગહો. ચાહે બાટા ડોર.

(૫૪)
દયા પ્રેમ ભક્તિ તબી, જબીન લક્ષ્મી બાઢ,
હરિ મંજરી તબ હીં રહે, જબ નહી આયો અષાઢ.

(૫૫)
રામ નામ રસ ના લીયો, કીયો ન સુકૃત કામ,
જગમેં જસ પાયો નહિ, ધિક હૈ લોન હરામ.

(૫૬)
સ્વાર્થ કે સબ યાર હૈ, દિલમેં દેખ વિચાર,
લક્ષાનંદ ભગવાન ભજ, અવશય હોય ઉદ્ધાર.

(૫૭)
સોરઠા છંદ

સુન્દર પાયો દેહ, સુમિરન કર હરિ નામ કો;
ઝૂઠો હૈ જગ નેહ, શરનું લે ગુરૂ શ્યામ કો.

(૫૮)
દો દિન કે મિજ માન, પંછી સબ પર દેશ કે,
મત કરના અભિમાન, કાયમ રહના હુ નહી.

(૫૯)

જીવન કાયહી ફુલ, સંગત કીજ સંતકી,
પરત ન પલકી કલ, આયુષ પાની ઓસ કા.

(૬૦)

જો કરના સુભ કામ, તામે ઢીલ ન કીજીયે,
પતા નહી પલ યામ, કલ કે દિન મેં કયા બને.

(૬૧)

બોલન મેં પ્રવીન, શ્રદ્ધા નહીં હરિ સંત મેં,
ઉપર અચ્છા ચીન, ભીતર પોલમ પોલ હૈ.

(૬૨)

ખૈચા ખૈચી છોડ, જુઠા ઝગડા મજબ કા,
હરિ ભજન ચીત જોડ, યહિ પંથ કલ્યાણ કા.

(૬૩)

જો ચાહે કલ્યાણ પાટી પઢ, ગુરૂ જ્ઞાન કી,
હોય પાર જલયાન, ભવસાગર કી ધાર સેં.

(૬૪)

હરિ ભક્તિ નહી પ્રેમ, ધિક વહી નર નાર કો,
હરિ ભક્તિ બીન પ્રેમ, હોય ન ભવ જલ પાર કો.

(૬૫)

માત પિતા સુત વામ, બન કી ચિડિયાં હૈ સબી,
કરલે સુકૃત કામ પ્રાતઃ કાલ ઉડ જાયગી.

(૬૬)

રામ કૃષ્ણ ભગવાન, છોડ ચલે સંસાર કો,
લક્ષાનંદ અભિમાન, મત કર મૂરખ બાવરા.

(૬૭)

તોમર છંદ

શિર કાલ કાબહુ શોર, અબ માન લે નર મોર,
કુલ લોક કી તજ કાન, ધર માધવં ઉર ધ્યાન

(૬૮)

ભુજંગી છંદ

યહી ગેહ કૂપં પરે કયોં મરે, સબી ઝુઠબાજી અયાનં અરે,
સબૂરી સયાનાતુ ધારે જબી, સબી કાજ તેરો સરેગો તબી.

(૬૯)

ત્રોટક છંદ

જિનકી હરિસે નહિ પ્રીત જરી; તિન માનવદેહ ધરી ન ધરી,
ભલ કોટી ઉપાય કરે જુ મરે, હરિનામ બિના નર નાહિ તરે.

(૭૦)

મોતીદામ છંદ

પ્રપંચ તજે ન ભજે ન મુરાર, છુટે ન અયાન ઉપાય હજાર,
યહી સત શીખ હમાર જુ માન, રમાપતિ કો કર લે ગુન ગાન.

(૭૧)

ભુજંગ પ્રયાત છંદ

ભજે કયોં ન ગોવિંદ ગોપાલ સ્વામી,
વિષે ભોગ માહી ભયો અંધ કામી,
તજં આશ દૂજી ધરં ઈશ ધ્યાનં,
કરે સાય તેરી સદાવો સયાનં.

નારાચ છંદ

અજ્ઞાન રામ ના ભજે, ચલે ન શ્રેષ્ટ ચાલ હૈ.
ડરે ન કાલ વ્યાલ શેં, કરે તુફાન ખ્યાલ હૈ.
બડે અમીર શૂર વીર. નાશ હોય જાય હૈ.
ચલા ચલી તમાસ. કાયમં નહી રહાય હૈ;

(૭૨)

દોહા—હંસ તત્વ ભક્તિ ગિરા. વીર સમ્મત પહિચાન;
શ્રી ઉમેદ સ્વામી મયા, પૂર્ણ ગ્રંથ પ્રમાણ. ॥૧॥

ગુરૂ મહિમા વિષે ! મોહનદાસ કૃત ! કવિત છંદ !

નમો લક્ષા નંદ સ્વામી, બાલ ત્યાગી નિષ્કામી ।
કહા કહું નેક નામી, ઈશ અવતાર હૈ ॥
જાગે ભાગ હ હમારે, સિન્ધુ દેશ સેં પધારે ।
ગુજરાત માંહિ ખોલા, બોધ કા બાજાર હૈ ॥
ખાસ વ્યસન છુડાય, રાહ ધર્મ કી બતાય ।
અજ્ઞ જીવો કો જગાય, ઐસો હિં પ્રચાર હૈ ॥
ગુરૂ લક્ષાનંદ વર, મોહન પે મયા કર ।
શિર પર કર ધર, કિયો ભવપાર હૈ ॥ ૧ ॥

સ્વામી લક્ષાનંદજી કૃત ઉપદેશામૃત સમાપ્ત.

હરિ ઓરૂમ્ શાંતિ શાંતિ શાંતિ !

મુદ્રક : મણિલાલ કલ્યાણદાસઃ પટેલ ધી સૂર્યપ્રકાશ પ્રિ. પ્રેસ,
પાનકોર નાકા—અમદાવાદ.

સ્વાનંદ ઉપદેશ તથા ઉપદેશામૃત મિલનેકા પતા:

તીર્થ હંસ નિર્વાણ આશ્રમ

મુ. ટંડાજાન મહિમંદ જિ. થર પારકર

(સિન્ધ)